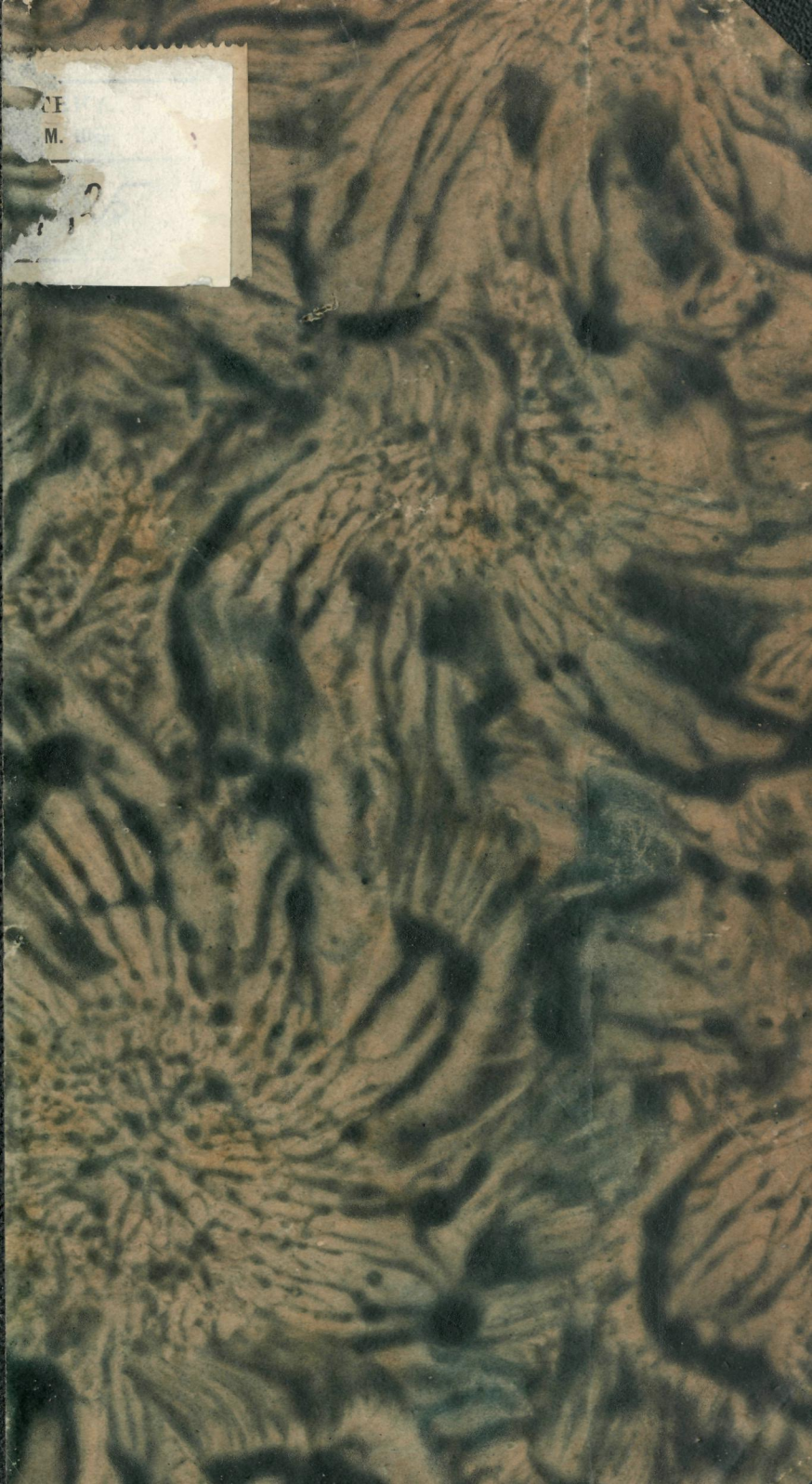

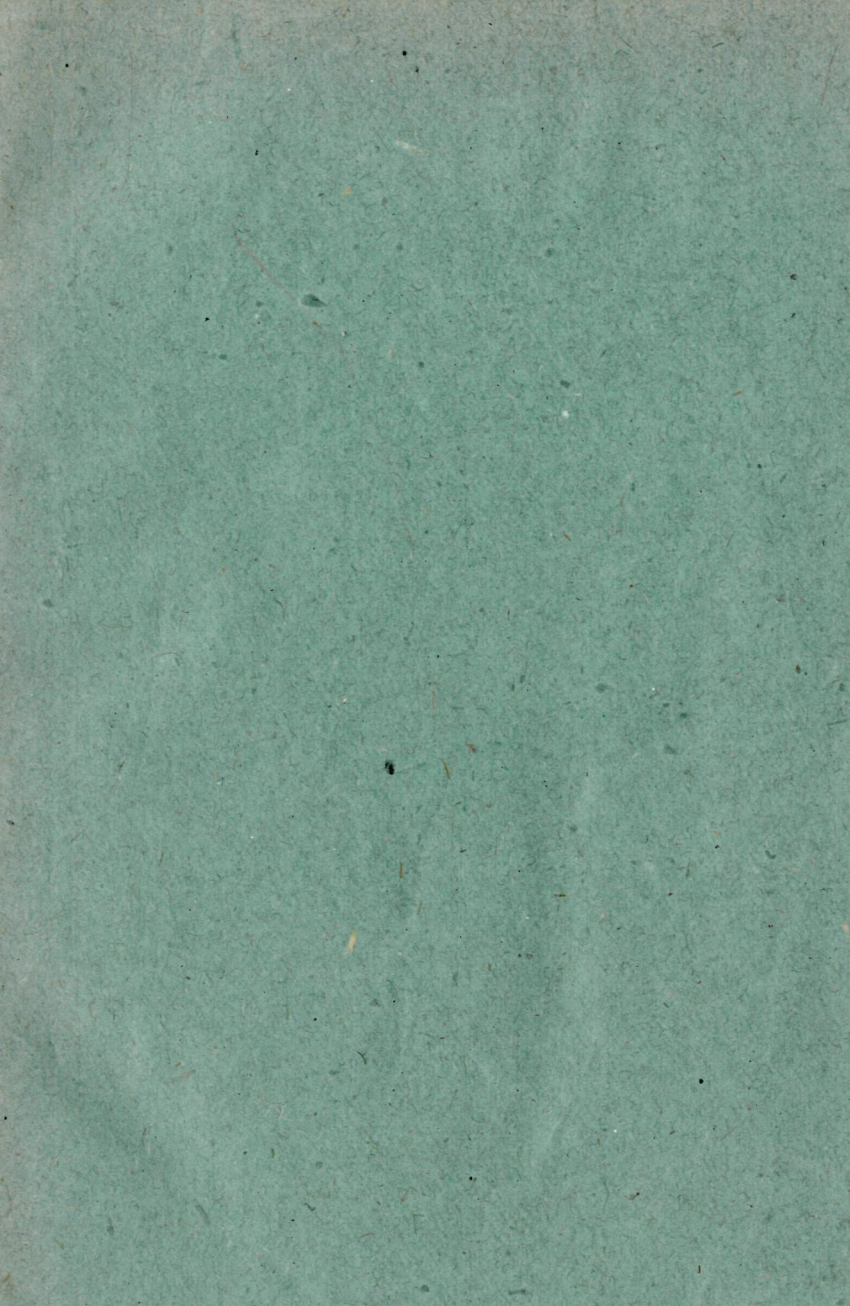
19.53

2006

2012

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч. 39925.

39925

українські бібліологи

СЕРГІЙ
МАСЛОВ

XXV

к и ї ъ
MDCCCCXXVII

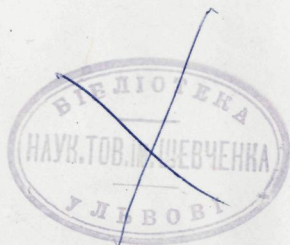
А

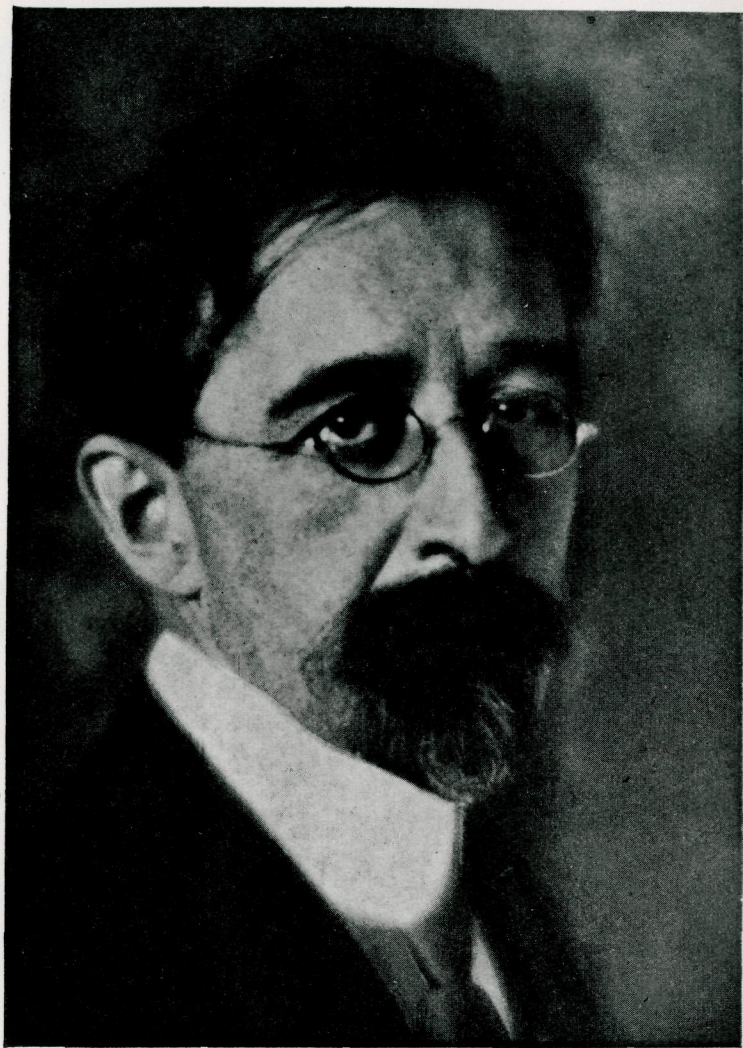
Σ

УКРАЇНСЬКІ БІБЛІОЛОГИ

~~39923~~

Сепр. Мачуш

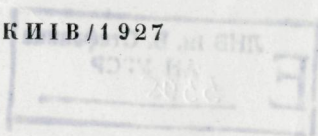
СЕРГІЙ МАСЛОВ

1902—1927

39925

КНІВ/1927

002:92 [Маслов]

1987

1990

1997

2000

[92 (Маслов) : 002]

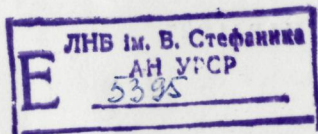
~~ЛНБ 5746~~

4753(28к) 7-8 21

Обкладинка, заставки та кінцівки
роботи А. Середи.

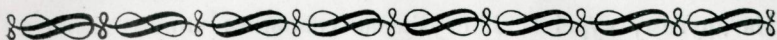
Друковано в 1-й фото-літо-друкар.
Держтресту «Київ-Друк»
в кількості триста номер. прим.,
з яких 100 прим. на папері верже.
Замовл. № 3025. Окріт № 3202.

№ 319

МИКОЛА ІВАНЧЕНКО

С. І. МАСЛОВ—БІОГРАФІЧНІ ДАНІ

Народився С. І. Маслов 17 листопаду р. 1880 на Чернігівщині, в м. Ічні. Там пройшли й всі його дитячі роки аж до вступу, р. 1890, до Прилуцької класичної гімназії, що на Полтавщині. Скінчив гімназію С. І. р. 1898.

З перших років гімназійного життя найбільш яскраве враження залишилося у С. І. від подорожі літом 1892 року до Криму з дядьком з боку матери, проф. міжнародного права Варшавського Університету В. Н. Александренком. Докладний щоденник цієї подорожі з описом Катеринославу, Дніпрових порогів та різних місцевостів Криму було потім уміщено в рукописному гімназійному часописові «Юный Сочинитель». Останні два роки перебування в гімназії С. І. Маслов старанно студіював під керівництвом учителів І. Я. Росоптовського та С. Г. Шарка математику та фізику, а по-за школою брав участь у самоосвітніх гуртках та чимало часу віддавав докладному ознайомленню з російськими класиками, критичною літературою та історією, студіюючи між иншим Белінського, Добролюбова, Писарева, «Історію Малої Росії» Д. Бантиш-Каменського та инш. Тими-таки роками почала яскраво виявлятися у С. І. любов до книги, як такої. Він починає збирати книжки, які й можна вважати першими цеглинами старанно підібраної коштовної бібліотеки С. І., що в сучасний мент нараховує до 7000 назв з історії літератури (переважно давнього українського та російського письменства), палеографії, історії друкарства, бібліографії, мовознавства та споріднених галузів науки.

Закінчивши, р. 1898, Прилуцьку гімназію, С. І. вступає до хімічного відділу щойно відкритого Київського Політехнічного Інституту. Ті часи були бурхливими часами студентського руху, який не міг не захопити й молодого студента, і за участь у ньому С. І. Маслова весною р. 1899 звільнено було з Політехнікума, але в-осени того-таки року йому разом з иншими звільненими студентами дозволено було тримати іспити, і С. І. повертається на 2-ий курс Інституту.

На другому курсі С. І. студіював головним чином хімію в лабораторії проф. С. М. Реформатського і, крім того, чимало часу віддавав морфології та систематиці рослин, захопившись ботанікою під впливом свого товариша А. В. Думанського (пізніше проф. хімії Воронізького С.-Г. Інституту).

Прикладний ухил Політехнічного Інституту мало задовольняв С. І. Маслова, і тому в-осени р. 1900 він переходить до Університету на природничий відділ фізично-математичного факультету. Не обмежуючися студіями на своєму факультеті, С. І. відвідує лекції по інших факультетах і систематично слухає курси: фізики у проф. М. М. Шіллера, енциклопедії та філософії права у Є. М. Тубецького, історії філософії у О. М. Гілярова, психології у Г. І. Челпанова, історії болгарської мови у Т. Д. Флоринського. Почасти під впливом свого товариша ще з гімназійних років О. М. Щербини (пізніше приват-доцента Московського Університету з катедри філософії) С. І. ближче зацікавився філософією і, вступивши до популярної тоді в Університеті так зван. «Психологической Семинарии» проф. Г. І. Челпанова, зачитав там свої реферати: «О причинности в эмпирической школе» (р. 1900) і «Учение Канта о свободе воли» (р. 1902).

Разом з цим С. І. продовжує брати участь в громадському житті київського студентства. За участь у зборах 7 грудня 1900 року спеціально призначений для розсліду цієї справи суд присудив віддати його на рік в солдати, і з січня до серпня 1901 р. С. І. Маслову довелося прожити в м. Луцькому «рядовим» 43-го Охоцького полку. Там, за допомогою свого університетського товариша Леоп. Лисецького, С. І. студіював польську мову та збирав матеріали з народної творчості, записуючи народні слова та вирази, пісні і т. под. від солдатів, а підчас літніх польових робіт—від селян. Руїни замку Любарта Гедиминовича в Луцькому, старовинні церкви та рештки валів в найближчих до Луцьку місцевостях Волини чимало сприяли розвитку археологічних та історичних інтересів С. І. Маслова. Цьому-ж сприяло й те захоплення українською старовиною, яке почалося у С. І. ще з гімназійних років і особливо яскраво виявилось підчас

перебування в Політехнічному Інституті, коли він близько зійшовся з студенськими українськими гуртками і був постійним відвідувачем літературно - музичних вечірок, що влаштовувалися в гостинних родинах М. В. Лисенка та Олени Пчілки (Косач).

Повернувшись у вересні року 1901 до Київ, С. І. Маслов знову вступив на І-ий курс природничого відділу, але працювати тут йому довелося лише перший семестр, бо, в зв'язку з студенським рухом на початку весіннього семестру, перший курс усіх факультетів, крім історично-філологічного, було закрито і студентів тимчасово виключено з Університету.

Ще вступаючи до фізично-мат. факультету, С. І. Маслов гадав після його закінчення прослухати систематично весь курс історично-філологічного факультету. Тепер-же перебування на І-му курсі, яке занадто затяглося, збільшення інтересу до історії та літератури, робота у Г. І. Челпанова, етнографічні та історичні студії в Луцьку — все це не могло не викликати у С. І. Маслова питання, чи варто далі продовжувати роботу на фізично-математичному факультеті і чи не доцільніше спеціалізуватися в галузі гуманітарних наук. І в-осени року 1902 С. І. Маслов переходить на історично-філологічний факультет, який і кінчає року 1907. Але й тут науковий шлях С. І. виявився не відразу.

На І й II курсах історично-філологічного факультету С. І. Маслов студіював головним чином філософію та класичну філологію. Для «Психологической Семинарии» проф. Челпанова він написав реферати: «О реальности пространства и времени по Канту» (р. 1902) і «Монизм Паульсена» (р. 1904). В галузі класичної філології С. І. студіював діалоги Платона, трагедії Софокла, сатири Ювенала, твори Овідія і Катула в семінарах і на спеціальних курсах І. А. Лециуса, Ю. А. Кулаковського, О. О. Поспішиля і А. І. Сонні. Окрім того працював над історією Рима, римським державним та цивільним правом, над окремими піснями «Одісеї» та «Енеїди» і, разом з О. М. Щербиною, над поемою Лукреція «De rerum natura», а також брав участь в практичних роботах з латинської стилістики у О. О. Поспішиля.

Одночасно з цим С. І. не припиняв своїх праць з ботаніки, історії та фольклору України. В рр. 1902—1903 він склав гербарій насінньових та вищих спорових рослин, які зібрав в Борзенському та Прилуцькому повітах (до 350 видів). Гербарій цей загинув підчас революції. Другий гербарій, який складено було раніше, С. І. надіслав пр.-доцентові В. І. Талієву, як матеріал для його праці «Определитель высших растений Европейской Россіи». В тих-таки повітах та у Києві С. І. Маслов продовжував збирати матеріали для словника живої української мови, ліричні пісні, думи та релігійні вірші (псалми) у лірників і кобзарів, відомості про звичаї, одяг українського населення та инш. Частину зібраного лексичного матеріалу було надіслано Б. Д. Грінченкові для «Словника української мови» (520 карток)¹; матеріали до репертуару лірників Полтавщини та Чернігівщини С. І. Маслов надіслав до Харкова, де частину їх було надруковано в «Трудахъ Харьковскаго Предварительнаго Комитета по устройству XII Археологическаго Съѣзда» (т. II, ч. I і II, Харків, 1902).

З III курсу С. І. Маслов розпочинає студії з історії давньої російської та української літератури і сумежних дисциплін — слов'яно-руської палеографії та історії друкарства, причому працює головним чином під керівництвом професорів В. М. Перетца та С. Т. Голубєва. В листопаді р. 1904 С. І. зачитав на практичних вправах у проф. В. М. Перетца доповідь — «О типографиях в Юго-Западной Руси XVI и первой половины XVII в.» і протягом 3 років (1904—1907) працював над фундаментальною монографією з історії української літератури XVII в. під назвою «Кирилл Транквилион-Ставровецкий и его литературная деятельность».

Підчас роботи над Транквіліоном С. І. почав складати свою бібліографічну картотеку, яка зараз має по-над 15.000 карток з питань історії літератури, мови та гол. чином з бібліології.

Після закінчення, весною р. 1907, Київського Універ-

¹ Див. «Словник української мови», т. I, А—Ж, К., 1907, стор. XX.

ситету С. І. Маслова було залишено, з пропозиції В. М. Перетца та А. М. Лободи, професорським стипендіятом катедри історії російської мови та письменства.

Готуючися до магістерських іспитів, С. І. продовжував свої суто-наукові праці, збираючи необхідні матеріали по бібліотеках Києва, Петербургу та інших міст (підчас екскурсій семінару В. М. Перетца до СПб., Полтави та Катеринослава у 1910 і 1911 рр.¹), та надрукував ряд статтів з історії української літератури XVII-XVIII вв. й бібліографії рукописів і стародруків. Про наслідки своїх студій та дослідів С. І. доповідав на засіданнях Іст.-Філ. Семінара В. М. Перетца (член Семінара з жовтня 1907 р.), «Історичного Товариства Нестора-літописця» (д. член з 18 травня 1908 р.), «Українського Наукового Товариства в Києві» (д. член з січня 1908) і XIV Археологічного З'їзду в Чернігові в серпні 1908 року.

Протягом 1912—1913 рр. С. І. Маслов витримав магістерські іспити. 7 червня 1913 р. він одружився з студенткою «романо-германського» відділу Вищих Жіночих Курсів у Києві О. М. Шуляк, пізніше автором праць «Рукописна книга», К., 1925, «Життя і літературна спадщина Лодовіка Гвіччярдіні» («Зап. Іст.-Філолог. Відділу» УАН, кн. XII с.л.) та инш. О. М. стає тепер постійним другом і помішником С. І.-вича в його наукових роботах. У вересні р. 1913 С. І. почав, як асистент, викладати на Вищих Жіночих Курсах, а з січня 1914 року, як приват-доцент,—у Київському Університеті, причому протягом 1914—1915 р., згідно з постановою факультету, заступав вільну катедру після від'їзду до Петрограда проф. В. М. Перетца. На Вищих Жіночих Курсах та в Університеті С. І. Маслов викладав лекції і керував семінарами з історії давньої російської та української літератури, з історії російської мови, діалектології та слов'яно-руської палеографії. Крім вищої школи С. І. в 1913—1915 рр. був викладачем латинської мови в польській жіночій гімназії Вацлави Перетятковичевої.

¹ Підчас екскурсій р. 1911 до Спб. С. І. Маслов зачитав в «Общ. Любит. Древн. Письмен.» доповідь про новий список «Слов постнических» Ісаака Сірина.

З наукових праць того часу найбільш варта уваги робота С. І. під назвою «Бібліотека Стефана Яворського». (К. 1914). Цю працю про видатного бібліофіла доби Петра І С. І. Маслов присвятив сучасному бібліофілу — О. Ф. Лебедєву, гімназійному вчителю грецької мови, з розмов з яким С. І. вперше навчився високо цінувати пам'ятки античної культури. Друга робота тієї-таки доби, яку задумано в широкому масштабі, — «Сервантес в руській літературі XVIII—XIX ст.», в якій С. І. має на думці підбити підсумки всім рефлексам «Дон-Кіхота» та инш. творів Сервантеса—перекладам, переробкам, наслідуванням, гравюрам і т. под. протягом більше ніж 150-літнього періоду,—залишається поки-що незакінченою.

Тоді-ж С. І. Маслов тісніше зв'язується з Історичним Товариством Нестора-літописця, дійсним членом якого він залишається й до останніх часів. З 23/XI—1914 до 3/XII—1917 року С. І. був секретарем цього Товариства і вдруге обіймав цю посаду з 26 червня 1921 р. до 13 лютого 1927 р. Підчас секретарювання в перший період С. І., разом з головою Т-ва проф. Ю. А. Кулаковським, закінчив друком XXIV кн. «Чтеній» Тов-ва і почав друкувати книгу XXV. Надруковані 7 аркушів останньої загинули в революційні роки в друкарні І. Крижановського.

1915—1916 акад. рік, в зв'язку з евакуацією Університету, Вищих Жіночих Курсів і Товариства Нестора-літописця до Саратова, С. І. Маслов перебував у цьому місті. Тут, спільно з завідуючим Київським Центральним Архівом І. М. Каманіним, С. І. студіював рукописи та стародруки в бібліотеках «Саратовской Ученой Архивной Комиссии», «Братства Св. Креста» і в приватних збірках саратовських старовірів. Саратовські наукові кола оцінили працю й наукові здібності С. І. й 12/XII—1915 р. його було обрано на дійсного члена Саратовської Архівної Комісії.

Після реевакуації наукових закладів з Саратова до Києва С. І. Маслов продовжував свою роботу, як приват-доцент, потім—доцент, в Університеті та на Жіночих Курсах, а після реорганізації цих шкіл—в Київському Інституті Народної Освіти. Крім викладання лекцій та керування се-

мінами, С. І. брав участь в науковому житті Університету, і в червні 1918 р. був офіційним опонентом на магістерському диспуті С. О. Щеглової, яка захищала дисертацію під назвою: «Богогласникъ. Историко-литературное изслѣдованіе» (К. 1918).

Загально-відомі надзвичайно важкі умови існування в перші роки революції, відсутність води, світла, продуктів першої необхідності і т. д., звичайно, не могли не відбитися й на науковій діяльності С. І. Маслова. І йому, як і більшості наукових робітників Києва, доводилося перевантажуватися суто педагогічною працею в різноманітних школах, що в той час повставали як гриби після дощу. Не залишаючи роботи в ІНО, С. І. Маслов викладав російський язык та літературу, історію укр. літератури, ц.-слов. язык, слов'янську палеографію, історію книги і бібліотек по таких інституціях: в Народньому Університеті-Політехнікумі (1918—1921); Археологічному Інституті (1918—1924), де С. І. в 1919—1920 рр. був головою професорської Ради, потім проректором по науковій частині і з 30 жовтня 1921 року до 12 лютого 1922 р.—ректором; Робітничо-Селянському Університеті (1920—1921); на трьохмісячних бібліотечних курсах при Народньому Університеті (1920 р.); бібліотечних курсах Губнаросвіти (1921 р.); Підготовчих Курсах Губпрофосвіти (1921—1922); Архівних Курсах при Губарсі (1923 р.). Через ті-таки матеріальні умови не можна було в ті часи уникнути й роботи в середніх та навіть нижчих школах, і С. І. довелося в 1917 році повернутися до польської гімназії В. Перетятковичевої (до червня 1920 р.); тоді-ж він починає працювати в гімназії О. Т. Дучинської (пізніше трудшкола № 170 і 56—до 1923 р.), в І-ій Залізничній гімназії (1919—1920 р.), гімназії А. Г. Алексєєвої (потім трудшкола № 51—з 9/XI—1919 до 24/X—1921 р.), Залізничному Будівельному Технікумі (Х. 1920—II. 1925) та на Командних курсах при штабі Губміліції (II. 1921—XII. 1922).

Цілком окремо треба поставити діяльність С. І. Маслова підчас революції в справі охорони пам'яток старовини й мистецтва, особливо важливу у нас, на Україні, де часті

зміни влади утворювали надзвичайно загрозове становище цих коштовних для історії і літератури пам'яток й документів. Вже літом р. 1917 С. І. входить у склад «Комітета по охоранѣ памятників старины и искусства въ районѣ военныхъ дѣйствій», який утворила Російська Академія Наук, і працює над охороною бібліотек та архівів в Чернівцях, Сучаві, Сучевіці, Путні та по інших містах Буковини. З метою збереження пам'яток війни й революції С. І., спільно з В. М. Базилевичем, засновує весною 1919 р. при Університеті «Музей війни та революції», де й працює на посаді завідуючого Музеєм до серпня 1924 р., коли цей Музей було передано Істпарту. З березня до серпня 1919 р. С. І. працює яко співробітник «Археографічної секції підвідділу ліквідації майна релігійних установ при Колегії соціального забезпечення Київського Виконкому» і охороняє бібліотеки та архіви церков та монастирів, що підлягали цій Секції. Нарешті, в вересні-листопаді р. 1922, С. І. працює, як член Експертної комісії при Губарсі, над упорядкуванням архіву Київської Контрольної Палати.

З налагодженням загального життя і поліпшенням умов наукової роботи С. І. Маслов поступово відходить від вузькопедагогічної праці, якою він завше тяжився і яка чимало заважала його науковим, теоретичним дослідам, і зосереджує свою роботу, крім ІНО, в суто наукових закладах.

29 жовтня року 1922 С. І. Маслова обирають на дійсного члена Науково-Дослідчої Катедри Мовознавства. Крім науково-дослідчої роботи С. І. провадив там в 1925/26 і 1926/27 роках з аспірантами Катедри семінари з історії старої української літератури. В 1923 році С. І. Маслов зв'язується з Українським Науковим Інститутом Книгознавства, спочатку як співробітник «Бібліологічних Вістей», а потім, як постійний позаштатний співробітник Інституту і голова утвореної при Інституті Комісії Історії Книги.

Робота в Інституті як найкраще відповідала науковим інтересам С. І. Маслова, і з того часу починається надзвичайно плідотворча його робота в галузі дослідження друкарства на Україні XVI—XVIII ст. Наслідком цих дослідів були статті та окремо видані праці його: «Друкарство на

Україні в XVI—XVIII вв.» (1924), «Українська друкована книга XVI—XVIII вв.» (1925), «Етюди з історії стародруків» (1925 і 1927) «Ukrainische Druckkunst des XVI. bis XVIII. Jahrhunderts» (1926) та инш.

С. І. Маслов брав безпосередню участь у всіх майже ділянках Інститутського життя: в організації виставки стародруків в березні р. 1925, для якої він, крім того, складав каталог; в редагуванні разом з М. О. Макаренком I-го тому «Трудів» Інституту, присвяченого українській книзі XVI—XVIII вв.; в редагуванні окремих статтів для «Бібліологічних Вістей»; в різних засіданнях і т. ин. З перетворенням УНІК'у в науково-дослідний Інститут в жовтні р. 1926 С. І. Маслова, цілком природньо, було обрано на керовника Секції Історії Книги.

Виключні знання С. І. Маслова і любов його до старої української книги дістали повне визнання з боку всіх наукових кол. Київ, і тому, коли при Академії Наук було утворено «Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVIII вв.», його було обрано на голову цього Комітету (серпень р. 1924), а з відновленням роботи у Відділі стародруків Всенародньої Бібліотеки України його було запрошено (в травні р. 1926) на посаду завідуючого цим Відділом. У цих наукових закладах й зосереджується, головним чином, наукова робота С. І. Маслова в сучасний мент.

Для повноти треба додати, що з лютого до червня 1927 р. С. І. довелося провадити семінар з слов'яно-української палеографії з аспірантами Катедри Мистецтвознавства. З затвердженням аспірантур при УНІК'у і ВБУ С. І. доведеться чимало віддати праці належній підготовці майбутніх книгознавців та наукових бібліотекарів.

Наприкінці відзначимо, що С. І. Маслов був одним з членів-фундаторів «Историко-литературного Общества при Университете Св. Владимира», де на організаційних зборах 15 жовтня 1917 року його було обрано на голову цього Товариства. Крім зазначених вище, С. І. був або є членом багатьох наукових товариств та гуртків: «Общества Любителей Древней Письменности» (член-кор. з 14/IV—1911 р.),

«Историко-Филолог. О-ва при Харьковском Университете», «Славянской Комиссії» Московського Археологічного Т-ва (з 1912 р.), «Киевского Научно-Философского О-ва» (рр. 1914-15), «Гуртка друзів книги» в Києві (р. 1921; один час він був за голову гуртка) і «Русского Библиографического Общества при Московском Университете» (з 27/XII—1926 р.).

Такий в коротких рисах життєвий шлях та наукова діяльність С. І. Маслова.

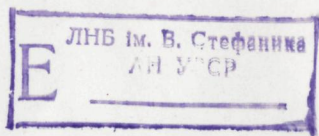
25 літ тому, ще молодим студентом, С. І. Маслов вперше виступив в друкові з наслідками своїх наукових дослідів та шукань. Захоплюючись спочатку різноманітними питаннями природничих та гуманітарних наук, С. І. поступово всі свої наукові симпатії віддає старій українській книзі й її інтелектуальним та фізичним творцям, зосереджуючи головні наукові інтереси на історії старої української літератури та історії українського друкарства XVI—XVIII ст.

В особі С. І. Маслова Україна має видатного дослідника своєї старої книги, і можна лише побажати, щоби в майбутньому у нас склалися все більш і більш сприятливі умови для розвитку наукової діяльності і виявлення наукової творчості талановитого вченого.

АКАД. В. ПЕРЕТЦ

НАРИС НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФ. С. І. МАСЛОВА

Науково-літературна діяльність проф. С. І. Маслова виявилася в ряді різноманітних і завжди цінних робіт філологічного характеру, що головним чином відносяться до історії старого українського письменства й мови та до історії української книги й бібліотеки. Таких робіт він опублікував до травня р. 1927, ц. т. на протязі 25 років з появи друком першої наукової статті, щось із 40, кілька статтів поверх того перебувають в друку, а велика кількість—серед яких є й визначна монографія про Кирила Транквіліона Ставровецького—лежать, очікуючи щасливого випадку, який дасть авторові можливість віддатися виключно науковій роботі та сприятиме появі їх у світ.

Далі ми спробуємо дати огляд найважливіших робіт С. І. Маслова за останнє 25-ліття і не лише зібрати остаточні підсумки його наукових дослідів, але й показати більш або менш конкретно шляхи та способи його дослідчої роботи, особливо спроби його бібліологічних дослідів, які не можна не визнати за зразкові.

I

Багатьох учених приводила до їх спеціальних занять—зацікавленість народним життям, народним письменством, звичаями, віруваннями. Юнацький романтизм, який не чужий буває навіть для багатьох згодом статечних людей з вельми реалістичним світоглядом, захоплював не одного вченого до робіт над вивченням фольклору та його носіїв. Це захоплення, що зв'язане було з народницькими симпатіями, в доволі значній мірі охопило молодь наприкінці 1890-х рр.; не уник цього захоплення й Сергій Іванович, що провів дитинство та раннє юнацтво в контакті з селом, на Прилуччині. Цілком природньо тому, що першою друкованою спробою його була стаття «Лирники Полтав-

ской и Черниговской губерній», яка з'явилася р. 1902 в «Трудахъ Харьковскаго Предварительнаго Комитета по устройству XII Археологическаго Съѣзда» (т. II, стор. 217—226). І в цій першій роботі С. Ів. виявив ті самі характерні особливості, які відзначають також і наступні його праці: спостережливість, однаково потрібну й філологів і природників, старанність у збиранні матеріалу, обережність в його коментуванні. У першому розділі охарактеризовано лірників Дмитра Кудого та Трохима Бабенка, у другому—лірника Миколу Дуброву та його пісні. З часу появи статті С. Ів. в літературі про вивчення фольклору не раз порушувалося питання про всебічне вивчення носіїв його, і досі це питання має актуальне значіння, але переведена С. Ів. вже чверть століття тому спроба дослідження лірників—у методологічному відношенні бездоганна. Автор подає біографічні відомості про лірників, про професійне їх навчання, про спосіб цього навчання, про джерела для існування лірників, про конструкцію їх інструментів і про спосіб гри на них, про пісенний репертуар, про відношення до останнього—слухачів, тут-таки—відомості про минулих кобзарів і лірників, здобуті з народніх уст—і все це в юнацькій спробі С. Ів. зібрано та записано з тою старанністю та увагою, які він виявив у своїх пізніших роботах. Можна лише пожалкувати про одне,—що редакція «Трудів» не опублікувала самих записів, які зроблено з великою любов'ю та увагою.

Не йдучи за хронологічною схемою, ми розглянемо далі роботи С. Ів. за окремими категоріями і почнемо з работ, що для історії літератури мають підготовчий характер, а перш за все—з бібліографії рукописного скарбу, який залишило нам минуле. Уважно вивчаючи велику літературу «описів», С. Ів. напочатку висловився сам з приводу двох подібних праць: це—його рецензії на «Описание рукописей Моск. Общ. Истории и Древностей России», яке склав Е. І. Соколов (р. 1906) і на «Описание рукописей Софійскаго Собора» М. І. Петрова (р. 1906) та «Критико-библиографическій обзоръ новѣйшихъ трудовъ по славяно-русской библиографіи и палеографіи» (р. 1918), де він

виявив себе ідеальним рецензентом: не висміюючи при-
чепливо помилки авторів, він на підставі доброго зна-
йомства з предметом встановлює позитивні здобутки,
які зроблено іншими вченими. Строгий до себе самого,
він бере на увагу людську слабкість й невідосконаленість
та намагається не стільки викривати помилки рецензова-
них авторів, скільки інформувати читачів і відзначати
позитивні сторони книг; це тим більше властиво С. Ів-чові,
бо він сам знає, що таке нелегка праця описувача та ко-
ментатора старих рукописів.

Усім відомо, яке велике значіння має знайомство з дже-
релами для молодого вченого, зокрема науковий опис ру-
кописів: перед ним відкривається чудова нива для початку
наукової роботи, поширюється обрій за межі опублікова-
ного матеріалу, вироблюється спеціальна старанність в по-
водженні з ним, загострюється увага до фактів у проти-
лежність природньому нахилу молодих авторів теорети-
зувати та вживатися марним красномовством. Самий про-
цес роботи примушує описувача до ознайомлення з літе-
ратурою тих питань, на які настановує його зустріч з новим,
невідомим до того, рукописним матеріалом. С. Ів. пройшов
що до цього добру школу, описуючи дві збірки рукописів.

Розпочатий та закінчений ним Опис рукописів Історич-
ного Товариства Нестора-літописця (р. 1908) та, під скром-
ним заголовком, Огляд рукописів бібл. Унів. Св. Володи-
мира (р. 1910) були для нього неначе основою для роз-
витку і поглиблення бібліографічних та історично-літе-
ратурних інтересів і закінченням великої роботи над описом
київських бібліотек, який розпочав проф. М. І. Петров.
Принципи, за якими С. Ів. переводив свої роботи, помітно
відрізняються від уживаних його попередником. Вони такі:
1) На чолі опису кожного окремого рукопису знаходиться
заголовок його або загальна назва відповідно до його змісту.
Далі відзначаються: кількість начерків, тип письма та сто-
ліття, кількість аркушів, формат (в частках аркушу та в
сантиметрах), стара нумерація аркушів, орнамент (рамки,
заставки та ініціали), присутність ціноберних нарисів, сту-
пін цілоти, оправа, записи переписувачів і власників, ім'я

особи, що передала рукопис до бібліотеки Товариства. У кінці йде більш докладний опис змісту рукопису (з наведенням заголовків і початкових рядків окремих статтів) та бібліографічні примітки. 2) Для історично-юридичних документів, що входять у збірники змішаного складу, автор уважав за можливе обмежитися лише коротким загальним переліком, не даючи більш докладного опису. 3) Ріжні витяги з рукописів наведено в «Описові» з додержанням всіх особливостей мови та найважливіших особливостей ортографії; припущені відступлення торкаються лише графіки та пунктуації оригіналів. Слов'янські нариси літер передано гражданкою (що цілком можливо робити у витязі з рукописів XVII—XVIII в.в.), титли розкрито, виносні літери уведено в рядок, ц.-слов. числа змінено на арабські, частини тексту, які в оригіналах загублено, подано в «Описові» в квадратних дужках, дописки виділено вертикальними рисками, доповнення та пояснення, що належать складачеві опису, подано в круглих дужках. Бібліографічний коментарій складено не випадково: він містить в собі однородні списки пам'яток, які переховуються в київських книгозбірниках. Таким чином описано 27 рукописів. Виконання роботи відповідає поставленим завданням; як приклад особливої уваги описувача зазначимо опис рукопису № 27: тут не лише встановлено оригінал його—Лексикон Памви Беринди але навіть визначено, що копію зроблено з другого, Кутейнського видання р. 1653.

Такий самий характер має й Огляд рукоп. бібл. Університету (р. 1910), що містить в собі відомості про 230 рукописів з переліком статей, з яких вони складаються. До «Огляду» додано статтю про виникнення та зріст збірки рукописів Університетської бібл. з р. 1834 і, навіть, характеристику рукописів за групами. Самий «Огляд» мало чим відрізняється від «Опису»: С. Ів. про кожний рукопис подає вичерпуючі відомості—як про форму їх, зовнішній вигляд, так і зміст: він не обминає ні формату, ні кількості аркушів, ні характеру та часу письма, ні оправу, подає джерела, з яких рукопис попав до Унів. бібліотеки. Ця остання має рукописи більш цінні, ніж Тов. Нест.-літ., не

говорючи вже про кількість. Не доводиться багато говорити про важливість цієї та попередньої роботи С. І-ча для науки. Завдяки його праці вчені довідалися про різноманітні історичні та літературні пам'ятки української старовини,—серед них навіть про такі, які вважали за загинувші, як, напр., твори ієром. Климентія. Деякі з пам'яток, знайдених С. Ів-чом, під час опису вивчав та опрацював він сам, інші—його університетські товариші.

Від огляду робіт С. Ів-ча з бібліографії рукописів, перейдемо до тої галузі науки, в якій він працював переважно в роки 1905—1910, до робіт з історії старої української літератури. До цих робіт С. Ів. приступив уже не як новак, а чудово володіючи й арсеналом дослідчих способів й знанням джерел, стародруків і рукописів. Р. 1908 він опублікував в «Чтен. Ист. Общ. Нест.—лѣт.»—«Казанье Мелетія Смотрицкаго на честный погребъ о. Леонтія Карповича», за рідкою брошурою р. 1620. До зразково виданого тексту цієї надзвичайно рідкої пам'ятки він додав вступну статтю, яка може вважатися також зразковою, порівнюючи з роботами вчених, що студіювали до того часу літературу доби боротьби навколо Унії; тут С. Ів. уникнув «красномовства» та того патосу, якого не чужі ледве чи не всі автори, що писали про події в надрах української церкви к. XVI та поч. XVII ст.,—не чувається ні одної фальшивої ноти, ніякої пристрасти, в формі похвали або дорікання; все підпорядковано строгій науковій системі. Охарактеризувавши строго фактично та стисло видатну для свого часу особу Мелетія Смотрицького та подавши детальну бібліографію про нього, автор наш звертається до його літературної діяльності і на підставі свідчень першо-джерел встановлює коло творів Мелетія, що безсумнівно належать йому та які з більшою або меншою певністю йому приписують. У другому розділі подається опис брошури р. 1620, формальна аналіза Казання і потім визначається місце його в історії українського промовницького мистецтва XVII ст. Наприкінці він наводить фактичні дані про Леонтія Карповича, які зберегли Казання Смотрицького.

Аналогічна до попередньої роботи—наступна після неї з'явилася друком в Збірникові, який присвятило видатному українському вченому П. Ігн. Житецькому Київське Українське Наукове Т-во: «Наука Леонтія Карповича в неділю перед Різдом» (р. 1908). Тут С. Ів. видав «Науку» за рукоп. К. Соф. Собору № 357, а в вступній статті, подавши відомості про Карповича, реєстр відомих його творів і охарактеризувавши рукопис, з якого взято «Казання»—звертається до детальної аналізи художніх засобів, якими володів цей оратор. Вивчення языка К-ча приводить дослідника до висновку, що язык цей являє своєрідну мішанину народньої мови з елементами церковно-слов'янськими, польськими та почасти латинськими. В основі языка «Науки» Карповича—лежить білоруський діалект, доволі часті полонізми і латинські слова. Відрізняється «Наука» від інших аналогічних творів К-ча тим, що в ній панує тон «морально-навчальний», інші-ж мають вчено-панегіричний характер. Досліди С. Ів. в галузі історії старовинного українського казання мають ще й те значіння, що йому пощастило значно відсунути до початку XVII ст. появу «вченої» ораторської мови того типу, який в 1650—60-х рр. особливо яскраво виявився в казаннях Галятовського.

Але найбільшою історично-літературною роботою С. Ів-ча, яка лишається, на жаль, досі ще не опублікованою,—є велика монографія про українського вченого, промовця та віршотворця Кирила Транквіліона Ставровецького, діяльність якого припадає на першу половину XVII ст. Цю роботу було розпочато з моєї пропозиції ще р. 1904 і р. 1908 її було закінчено в першій редакції. Вона охоплювала огляд всього, що було зроблено для з'ясування особи та творчості Транквіліона попередниками С. Ів.; подається аналіза джерел до біографії цього видатного діяча старої України; біографія його на тлі історичних подій першої половини XVII ст.; огляд та детальна аналіза його творів—«Зерцала», «Учительнаго Евангелія», «Перла многоцѣннаго»,—причому автор досліду не лише старанно бібліографічно вивчив ці пам'ятки, зазначив їх джерела та співвідношення з сучасною та попередньою їм літературою, але

також детально обґрунтував формальний, стилістичний та мовний бік цих творів, а наприкінці показав їх літературну долю—у передруках, наслідуваннях і перекладах. При тому всю цю величезну аналітичну роботу було переведено з найсуворішим додержанням історичної перспективи, на тлі історичних подій та загального літературного розвитку України початку XVII ст., в зв'язку з вивченням літературних явищ, що попереджували діяльність Транквіліона та мали на неї вплив. Такої ґрунтовної, повної, критично та діловито написаної монографії ми не маємо ні про одного з старих українських письменників. Через це, коли ми вже наблизилися до 25-ліття наукової діяльності С. Ів., природньо побажати, щоб охарактеризовану нами його працю було нарешті надруковано та тим збагачено було скромну літературу про наше далеке літературне минуле. Маємо надію, що автор, немилосердно строгий та занадто критичний до самого себе в погоні за досконалістю, зважиться нарешті опублікувати свою багатолітню працю, не чекаючи випадку побувати в Ватиканській Бібліотеці для з'ясування однієї, що непокоїть його, деталі з біографії Транквіліона.

Як філолог освітою, С. Ів. не обминув у своїй діяльності також і питань історії мови. Не будучи лінгвістом, він всеж дав у цій царині три цінних та корисних роботи. Першою його роботою є невеличкий дослід про київський уривок на 8 арк. однієї з найдавніших пам'яток українського письма та мови—Христінопольського Апостола XII в. Оглянувши літературу про цю пам'ятку, С. Ів. подає чудовий палеографічний опис рукопису, починаючи з матеріалу, розлінування його, кінчаючи характеристикою літер і знаків, та на підставі зроблених спостережень датує головний текст пам'ятки серединою XII ст. Після цього, розглянувши дописки другого переписувача, датує їх тим самим часом, а дописки 3-го пересувача відносить до XVI ст. Після зауважень про зовнішній бік пам'ятки С. Ів. звертається до його мови, перераховуючи загально-руські особливості—звукові та формальні, та специфічно-українські, яких у 8-ми аркушах виявилось дуже небагато, але

й їх не проминуло зірке око дослідника. Далі видано текст восьми аркушів en regard з грецьким, що доповнює істотно видання Львівської частини Христінопольського Апостолу, яке зробив Калужняцький. Можна лише побажати, щоби коли-небудь цю видатну пам'ятку було перевидано за методою С. Ів., з збереженням дописок на полях, які на жаль, Калужняцький випустив в своєму виданні головної частини Апостолу.

Роботу С. Ів. над університетським перг. рукописом «Словъ постническихъ Исаака Сирина» виконано за тим-таки планом, з тою лише ріжницею, що авторові довелося поглибитися і в царину стародавньо-слов'янської перекладної літератури. Обидві останні роботи С. Ів. рельєфно показали, що він може працювати продуктивно не лише в галузі історії літератури, але й в царині історії мови. Цілком природним тому було доручення, яке дав йому іст.-філ. факультет Вищих Жін. Курсів—читати курс з історії російського мови. Наслідком цього викладання є «Лекції» С. Ів. з хрестоматією, що стоять цілком врівні наукових вимог того часу, а в педагогічному відношенні їх задумано та виконано надзвичайно вдало. Викладаючи явища історії російського мови з найдавніших часів, С. Ів. взяв за основу роботи ак. Шахматова та інших представників лінгвістичної школи Фортунатова та зумів викласти підсумки їх робіт ясно та досить популярно.

II

Тепер ми звернемося до кола робіт С. Ів., які відносяться до історії мови та друкарства на Україні—царини, в якій, сміємо сказати, ми не можемо в наші часи зазначити більшого знавця, ніж С. Ів. Його роботи з історії українського друкарства виникли з підготовчих бібліографічних розвідок про видання творів Транквіліона Ставровецького. Перша стаття цього роду, що з'явилася в «Русскомъ Фил. Вѣстникѣ» р. 1910— «Библиографическія замѣтки о нѣкоторыхъ церковно-славянскихъ старопечатныхъ изданіяхъ», розпочинає ряд вельми цінних дослідів.

У цій статті два розділи. Перший присвячено гравірованим аркушівкам, що видавала Київсько-Печерська Лавра у XVII ст., їх розглянено 7; всі вони відносяться до другої чверті XVII ст. С. Ів. подає детальний опис їх, причому відзначає, де, в яких інших виданнях повторено ці гравюри. Розкриваючи тайнопис, С. Ів. встановлює ім'я Памви Беринди, архієпископа. Але окрім семи аркушівок, які раніш згадано бібліографами, С. Ів. знайшов в збірникові Київ. Унів. ще одну, восьму, в 4-ку, на першій сторінці якої уміщено статтю «о дѣвствѣ и чистотѣ», а на зворотній—виображення «Страшнаго Суда». Ця гравюра, як виявилось після дослідів С. Ів., зустрічається також в різних лаврських виданнях Тріоди Посної, починаючи з р. 1627. У другій статті—про «Выкладъ на Отче Нашъ» Іоанна Златоустого (Кутейн. монастир, р. 1631), незауважений бібліографами, С. Ів. описує зовнішність та склад книжечки (8°, 2+14 арк.), в головних частинах надрукованої українським язиком. Вона, за справедливим здогадом С. Ів., уявляє з себе передрук Віленського видання «Выклада» р. 1620, єдиний примірник якого переховується в Варшаві, в бібл. Красинських.

Дальшу статтю з історії стародруків було опубліковано р. 1911 в «Трудахъ XIV Археол. Съѣзда»¹. Тут порушено та освітлено питання про своєрідний спосіб старих українських друкарів-видавців датувати свої видання. Так, встановлено випадок позначення нарочито неправильно, архаїзованої дати на Учительній Євангелії Транквіліона: не всі примірники за виходом р. 1619 тотожні, хоча заголовок їх один, шрифт подібний, текст—збігається рядок у рядок. І все-ж можна примірники, зі спостереження С. Ів., розподілити на дві групи, А і В. Відміни їх такі: 1) в написанні окремих слів, напр., А—«проповѣдника», В—«проповідника»; 2) кількість аркушів у другій частині книги різна: А—181, в В—180, причому всі друковані помилки А—у В вже виправлено в тексті; 3) є різниця також

¹ У короткому викладі цю статтю було надруковано ще р. 1908 в «Извѣстіяхъ XIV Археол. Съѣзда» (Черн., 1908, № 4) і в «Черниговскомъ Словѣ» (Черн., 1908, № 507).

і в орнаменті; 4) зі шрифту видно, що вид. В вийшло не з Рохманівської друкарні, а з Могилівської Братської, що виникла у вісімдесяті роки XVII ст. Примірники р. 1619 В—тотожні з виданою в Могилівській Братській друк. у М. Вошанки Учительною Євангелією р. 1697! Випускаючи це 3-є видання книги Транквіліона, Вошанка умістив у ньому неправильну дату й лише в кількох примірниках точно зазначив дійсні умови виходу книги. Мотивом до цього С. Ів. правдоподібно вважає те, що М. Вошанка був орендарем несумлінним: щоби не вносити за видання грошей Братській скарбниці, він утаїв від Братства частину примірників, зазначивши на них стару дату.

В статті «Изъ наблюденій надъ старопечатными церк.-славянскими изданіями», яку уміщено в збірникові на пошану Вс. І. Срезневського (р. 1924), С. Ів. знову торкається того-таки видання Уч. Єв. Транквіліона, зазначаючи аналогічні випадки—в Острозькій біблій р. 1581, в «Небѣ Новомѣ» Галятовського р. 1665, в Євангелії Львівського Братства 28 листопаду р. 1690, де тип А року 1690, а другий тип слід віднести до 1697—1704 рр. «З цих прикладів ясно»—зазначає С. Ів.—«що методи, якими користується наша бібліографія ц.-слов. книг, повинні бути поповнені вимогою—описуючи те або інше видання, притягати, по можливості, всі примірники його, що зберіглися до наших часів. Лише докладне дослідження кожного примірника, порівняння цих примірників поміж себе, дасть нам дійсне уявлення про видання, про одноманітність в складанні, про єдність тексту в окремих його представниках, про автентичність тих умов виходу, які позначено на його заголовному аркуші» (стор. 165). Така основна вимога опису стародруків, яку висунув уперше у нас С. Ів. Її повинні прийняти бібліографи до виконання. Це формулювання завдань та способів опису—є цінним набутком для науки.

В праці С. Ів. «Етюди з історії стародруків». I—VIII (р. 1925) і IX—X (р. 1927) автор продовжує та поширює раніш висловлені твердження та на низці прикладів показує, які цінні висновки для історії друкарства, літератури та

культури можуть дати детальні розшуки в царині стародруків. Він зауважує, що бібліографія їх не досить повна та точна. Вивчаючи стародруки, зустрічаємо факти, зовсім не відзначені в літературі про них. Виявленню таких фактів і присвячено «Етюди» С. Ів., в яких він досліджує ряд стародруків, починаючи з половини XVII ст. Підсумки його розшуків доволі повчаючі; ми зупинимось окремо на кожному етюдi:

1. На підставі порівняльного вивчення «Ключа Разум'янія» І. Галятовського з датою 3 січня р. 1659 у відомих примірниках—з примірником Сучевидького ман. (Буковина), С. Ів. приходить до висновку, що примірник Суч.ман.—є первісною відбиткою, яку потім вже доповнено вставками, і тому друкарні довелося зробити ряд контракцій (графічних скорочень) первісного тексту.

2. Розглядається книга «Żywoty świętych» Лазаря Барановича та встановлюються три типи київського видання р. 1670: А, В і С. Тип групи А має відміни від групи В, які пояснюються тим, що в останній групі перші 4 сторінки надруковано пізніше в Новгороді-Сіверському або Чернігові. Група С (Київ, 1670); тотожніа змістом з А і В—має инший заголовок «Apollo Chrześciański», що багатьох, в тому числі й мене, збило на помилку; цю книгу не слід плутати з книгою того-таки Барановича «Lutnia Arolinowa» р. 1671.

3. Цей етюд присвячено вивченню долі рамки на титульному аркуші «Труб» Барановича (Київ, 1674). С. Ів., розповівши історію виникнення цієї рамки, подає історію її кліше, яке використала року 1705 Чернігівська друкарня для «Зерцала отъ писанія божественнаго», а р. 1707—для «Богородице Дѣво» Іоанна Максимовича у зіпсованому почасти вигляді.

4. Тут порівняльно досліджуються автентичне та підроблене видання «Руна Орошеннаго» р. 1702 Димитрія Тупталенка, пізніше митр. Ростовського. Вивчивши окремі примірники цього видання, С. Ів. виявляє два типи їх, А і В, причому В намагається повторити всі особливості А, але більш новим шрифтом і з деякими відступленнями від

А. З'ясування дослідником різниці приводить його до висновку, що А й В—різні видання, які чомусь мають загальну дату: прим. А—дійсно видано в Чернігові р. 1702, а В—надруковано на калужькому папері р. 1753; пізнішу підробку цю зроблено Чернігівською друкарнею для того, щоби обминути заборону Моск. Синод. Контори, яка переслідувала місцеві особливості у язиці та змісті книг, що виходили на Україні.

5. У цьому етюді розглянено «Зерцало отъ Писанія божественнаго» (Чернігів, р. 1705, F^o) з присвятою гетьманові Мазепі, якому цю книгу піднесено було від допіру заснованого Чернігівського Колегіуму; подано вичерпуючий опис цього видання.

6. Але, крім вище описаного видання, існував і другий збірник під тою самою назвою, у 4-ку, Чернігів, р. 1705, присвячений В. Кочубєєві: воно надзвичайно рідке; точний опис його подає С. Ів.

7. Описано арабську Євангелію, видану коштом гетьмана Мазепи в Алепо, р. 1708, за примірником кол. Київ. Дух. Академії.

8. Подано характеристику рідкого у виданнях українського курсивного шрифту Почайвських видань XVIII ст., що походить рисунком від українського таки скоропису поч. XVIII ст.

9 і 10. Докладно описано два невідомих українських стародрука: «*Thias oratoria*» Лаврентія Кривоновича (Чернігів, р. 1698) і «*Conclusiones*» Василя Лашевського (Київ, р. 1732).

Згадані вище «Етюди» є лише частиною тої серії робіт над обслідуванням українських стародруків яку в широкому масштабі задумав С. Ів. Робота ця продовжується: обслідовано вже «Каталоги Київсько-Печерських та Почайвських видань XVIII в.», «Синопись» (Київ р. 1680) та ин. Етюди про них незабаром з'являться друком.

В останні роки С. Ів. з особливою увагою студіював історію друкарень та історію книги на Україні. Його робота «Друкарство на Україні в XVII—XVIII ст.» охоплює характеристику друкарень та їх продукцію в Галичині

(Львів, Стратин, Кринос та ин.), на Волині (Острог, Дермань та ин.), у Києві, Чернігові, Лисаветграді, Кременчуці, Катеринославі, Харкові, Миколаєві та на Поділлі. Строго фактичний виклад, стислість, змістовність, незвичайна навіть для бібліографічних праць точність—роблять цю статтю прикрасою ювілейного, присвяченого 350-літтю українського друкарства, числа часопису—«Бібліологічні Вісті», де її надруковано.

З цієї роботою С. Ів-ча тісно зв'язаний «Каталог Ювіл. Виставки Україн. Друкарства», що містить в собі не простий перелік, а науково-зроблений огляд книг, що вийшли з українських друкарень з початку друкарства й яких експоновано на Виставці, а також опис дереворитів і гравюр на міді, та приладдів, що їх вживала для витискування орнаменту на шкіряних оправах інтролігарня К.-Печ. Лаври в XVIII віці. Цей каталог має не лише «службове» значіння на час виставки, але як плід великих знань складача—залишиться корисним довідником і назавжди збереже значіння для всіх, хто цікавиться історією друкарського мистецтва на Україні.

Стаття «Ukrainische Druckkunst», яку надруковано було р. 1926 в Майнці в щорічнику Гутенбергового Товариства та, крім того, видано окремою відбиткою, є переробка «Друкарства на Україні», але з новими знімками. Можна радити, що завдяки С. Ів. німецька література з книгознавства дістала добру інформацію про стару українську книгу.

Варто також згадати зразкову рецензію про останні праці з історії українського друкарства Ів. Ів. Огієнка та І. С. Свенціцького, надруковану в «Бібліологічних Вістях» за р. 1927, кн. 2.

III

До цього часу ми торкалися аналітичних робіт С. Ів. з історії укр. книги в XVI—XVIII ст. і робіт інформаційного характеру. Але серед його робіт, як і взагалі серед робіт з українського книгознавства, не було роботи синтетичного характеру. Цю прогалину заповнює С. Ів. в книзі під заголовком «Українська друкована книга XVI—XVIII вв.»

(1925). Можна пожалкувати, що характер видання, який мав на меті популяризувати знання про книгу, не дав можливості С. Ів. широко розгорнути свої знання та вичерпати всі ті питання, що ставить історичне книгознавство. Але, не вважаючи на елементарне завдання, цю працю С. Ів. не можна не визнати за єдину в своєму роді в нашій літературі, як систематичністю викладу, широким захопленням матеріалу, так і чудовою легкою манірою викладу, доводячи наочно, що можна наукову книгу про «найсухіший» предмет написати й змістовно й цікаво. Крім історичних відомостей про друкарні, що функціонували на Україні в XVI—XVIII вв., тут уважно (й уперше в нашій науковій літературі) характеризується не лише зміст і язык, але й склад книг, в яких слід розрізняти: заголовний аркуш, фронтиспис, реєстри джерел та апробацій, самий текст книги, реєстр помилок, вихідний літопис. Після цього розглядаються та описуються шрифти, якими користувалися друкарні на Україні в зазначений період (слов'янський, латино-польський, грецький, ноти), художні прикраси книги: заставки, рамки, кінцівки, вязь, цинобра, ілюстрації; після цього йде мова про формат книг, зовнішній вигляд сторінки. Тут-таки знову автор торкається питання про варіанти та підроблені видання; подає відомості про оправи. Кінчається книга кількома увагами про книжкову торгівлю, бібліотеки та бібліофілів старого часу на Україні. Книжку прикрашено 13 знімками.

Щасливий дар — в небагатьох словах вміщати багато цінних відомостей — є характерною рисою С. Ів. як вченого. Ледве чи ми помилимося, як-що скажемо, що ця маленька книжечка—76 стор. у 16°—є сворідною енциклопедією старого українського друкарства, в якій багато сторін вивчення книги вперше в науковій літературі знайшли собі належне освітлення. Так працювати над історією книги й так писати про неї—може людина, що щиросердно любить книгу, де найбільше культурне досягнення людства...

Ні в одній з охарактеризованих вище робіт С. Ів.-ча, навіть в найспеціальніших, не виявилася так любов до книги і книголюбів, як в його розвідці про бібліотеку Стефана Яворського, цього найвидатнішого представника україн-

ської освіченості Петровського часу. Характеристику Яворського зроблено з дивною простістю та суцільністю. С. Ів. змальовує перед читачем своєрідну особу цієї незвичайної навіть для свого часу людини, в якій дивно сполучувалися різні протилежності: поєднувалася величезна вченість та неущто—до заперечення винаходів Коперника та Галілея; добрість і жорстокість до чужовірних; вірність принципам—з добровільною, хоча й тимчасовою, зрадою батьківській вірі за-для набуття знань у католицьких школах; приятель з єзуїтами, що безсумнівно відбилася на ньому, з переслідуванням їх, коли вони з'явилися до Москви та зробили спробу увійти в російське життя й т. п. Але все це покривалося палкою любов'ю до книг і гуманітарних наук. Людина створена для кабінетної роботи, для споглядального життя та праці, для книги та наукових занять—він бурхливою течією життя своєї доби був утягнений у вир адміністративної діяльності, яка тяжила його до самого свого кінця, від якої намагався він втікати до улюблених книг, хочаб для цього й довелося прийняти схизму. С. Ів. передає, на підставі документів, історію формування бібліотеки С. Яворського, яку передано було за його заповітом ним же заснованому в Ніжині монастиреві; змальовує дальшу її долю аж-до запровадження її до Харківського Колегіума—пізніше Харк. Дух. Семінарії. Характеристика складу цієї бібліотеки яскраво зазначає смаки та інтереси її власника. Неможна байдуже читати «Тестамент» Яворського та його написану перед смертю, «Елегію» до своїх книг, чудово видані та прокоментовані С. Ів-чом, що зробив своєю книгою коштовний внесок в культурну історію старої України.

В зв'язку зі своїми працями над українськими стародруками, гострою потребою у виявленні продукції українського друкарського верстату в XVI—XVIII в., Сергію Івановичу останніми роками довелося ближче стати й до справи складання українського бібліографічного репертуару. В плані робіт, що він склав для Комітету для опису стародруків при Українській Академії Наук (Бібл. Вісті, 1925, кн. I—II) і особливо в статті «Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII вв.» (Бібліотечний

Збірник, ч. 3) Сергій Іванович виявив властиві йому риси надзвичайно сумлінного дослідника й вченого. І можна лише побажати, щоби ясні й чіткі завдання й межі репертуару, які накреслив С. Ів. в цих своїх працях було би покладено в основу складання бібліографічного репертуару також і для XIX і XX ст.

Ми оглянули, за невеликим винятком, майже все, опубліковане С. Ів. Всі його роботи—є живий доказ його глибокої любови до досліду культурного минулого України й не лише любови, але й любови плідотворчої, що дає корисні наслідки та інших кличе до такої самої самовідданої наукової роботи, не вважаючи на тягар життя. Поправді—*«per aspera ad astra!»*.

ЯР. СТЕШЕНКО
РЕЄСТР ПРАЦЬ С. І. МАСЛОВА
1902—1927

І. ДРУКОВАНІ¹

1902

1. Масловъ, С. 1902.—Лирники Полтавской и Черниговской губерній.—«Сборникъ Харьковскаго Историко-Филологическаго Общества», X., Томъ 13-й: Труды Харьковскаго Предварительнаго Комитета по устройству XII Археологическаго Съѣзда, Изданы подъ редакціей проф. Е. К. Рѣдина, Т. II-й, ч. I-я и II-я, Ч. II, стор. 217—226.

2. Прилукское Сельско-хозяйственное Общество. 1902.—Сельско-хозяйственный обзоръ по Прилукскому уѣзду за 190¹/₂ годъ. По отвѣтамъ корреспондентовъ Общества и даннымъ Податнаго Инспектора по Прилукскому уѣзду. — Прилуки. Лито-типографія Я. М. Линкова. (28×16). 64 стор.

[Глава I и II обработаны Сергѣемъ Ивановичемъ Масловымъ]².

1906

3. М. [асловъ]³, С. 1906.—Библіотека Имп. Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ. Выпускъ второй. Описаніе рукописей и бумагъ, поступившихъ съ 1846 по 1902 г. вкл. Трудъ Е. И. Соколова. Изданіе Имп. Общ. Ист. и Др. Росс. при Московскомъ Univ. М. 1905. 8^о, VII+935 стр. Цѣна 5 р. съ пересылкой.—«Кіевская Старина», К., Томъ ХСП, Мартъ—Апрѣль, Библиографія, стор. 45—52.

4. Маслов, Сергій. 1906—Рукописи Софійської катедри в Київі. Огляд Сергія Маслова. (Н. П. Петровъ. Описаніе рукописныхъ собраній, находящихся въ городѣ Кіевѣ. Выпускъ III. Библіотека Кієво-Софійскаго собора, Москва, 1904, IV+307+LVIII стор.).—«Записки Науковаго Товариства імени Шевченка», Л., т. LXXII, кн. IV, стор. 122—140.

¹ Відомості, які подано в квадратних дужках з числом (1)—взято не з тит. сторінки книги (або обгорт. чи першої стор., як-що нема тит. стор.); з числом (2)—взято зі змісту книги, а з числом (3)—з інших джерел. Заголовки рукописів подано мовою оригіналів. Зіркою (*)—відзначено видання, які описано не de visu. Скорочень ужито таких: К.=Київ, Х.=Харків і Л.=Львів. Сторінки, взяті в квадратні дужки—ненумеровані. Відбитки позначено двома рисками.

= Маслов, Сергій. 1906.—Рукописи Софійської катедри в Києві. Огляд Сергія Маслова. (Н. П. Петровъ. Описаніе рукописныхъ собраній, находящихся въ городѣ Киевѣ. Выпускъ III. Библиотека Кіево-Софійскаго собора, Москва, 1904, IV+307+LVIII стор.).—[Львів. Друкарня Наукового Товариства ім. Шевченка]³. (25×16). 20 стор.

[Відбитка з «Записок Наук. Товариства ім. Шевченка, т. LXXII (1906, кн. IV), стор. 122—140]³.

Без обг. та тит. стор.

1908

5. Масловъ, С. 1908.—Казанье Мелетія Смотрицкаго на честный погребъ о. Леонтія Карповича.—«Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцатая, Выпускъ II, Изданъ подъ редакціею Ю. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ III, стор. 101—119.

6. Масловъ, С. П. 1908.—[Текстъ «Казанья Мелетія Смотрицкаго на честный погребъ о. Леонтія Карповича». Сообщилъ С. П. Масловъ]¹.—«Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцатая, Выпускъ III, Изданъ подъ ред. Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ III, стор. 121—155+[3] вкл. арк. іл.

= Масловъ, С. П. 1908.—Казанье Мелетія Смотрицкаго на честный погребъ о. Леонтія Карповича.—Кіевъ. Типографія Т. Г. Мейнандера, Пушкинская 20. [Стор. 21—55—в Моск. Синодальній друкарні]³. (27×18). [2]+56 стор.+[3] вкл. арк. іл. [258 пр., з них 37 на велен. пап.]³.

[Оттискъ изъ «Чтеній въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца» (кн. XX, вып. 2 и 3)]¹.

*7. Масловъ, С. П. 1908.—Къ исторіи западно-русскихъ типографій XVII вѣка.—«Извѣстія XIV Археологическаго Съѣзда въ г. Черниговѣ», Черниговъ, № 4, стор. 34-36.

*8. Масловъ, С. П. 1908.—Къ исторіи западно-русскихъ типографій XVII вѣка.—«Черниговское Слово», Черниговъ, № 507, стор. 3—4.

9. Маслов, С. 1908.—Наука Леонтія Карповича в недѣлю перед Різдвом. Написав С. Маслов.—«Записки Українського Наукового Товариства у Київі», К., Книга II, стор. 117—141 + I—IV.

= Маслов, С. 1908.—Наука Леонтія Карповича в недѣлю перед Різдвом.—Київ. Друкарня 1-ої Київської Друкарської Спілки, Трьохсвятит. 5. (25×17). (117—141)+[1]+IV стор. [100 пр.]³.

Відбиток з «Записок Українського Наукового Товариства в Київі». Книга II.

Без тит. стор.

= Масловъ, С. П. 1908.—Описаніе рукописей Историческаго Общества Нестора-лѣтописца.—Кіевъ. Типографія Т. Г. Мейнан-

дера, Пушкинская, 20. (27 × 18). VII + [1] + 50 + [2] + IV + 58 стор. [150 пр., з них 50 на велен. пап.]³.

[Оттискъ изъ XXI кн. «Чтеній въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца»]¹.

Рец.: 1) В. Перетцъ. «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка», Л., т. XC (1909, кн. IV), стор. 228—229; 2) В. Перетцъ. Новые труды по источниковѣдѣнію... Вторая серія. XV—XXV. К., 1910, стор. 6—9.

Див. №№ 11 і 12.

1909

*10. [Масловъ, Серг.]³. 1909.—В. Н. Александренко. (Некрологъ).—«Кіевскія Вѣсти», К., № 194 (22 Іюля).

*10-а. Масловъ, Серг. 1909.—В. Н. Александренко. (Некрологъ).—«Русскія Вѣдомости», М., № 168. (23 Іюля).

*10-в. [Масловъ, Серг.]³. 1909.—В. Н. Александренко. (Некрологъ).—«Современное Слово», Спб., № 582 (25 Іюля).

11. Масловъ, С. 1909.—Неизданныя проповѣди Георгія Конискаго и Манассіи Максимовича. (Приложенія къ „Описанію рукописей Ист. Общества Нестора-лѣтописца“).—„Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца“, К., Книга двадцать первая, Выпуски I и II, Изданы подъ редакціею Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ III, Матеріалы, стор. 33—94.

12. Масловъ, С. 1909.—Описаніе рукописей Историческаго Общества Нестора-лѣтописца.—«Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцать первая, Выпуски I и II, Изданы подъ редакціею Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ IV, Библіографія, стор. III—VII + 1—50.

Відбитку див. 1908 р.

1910

13. Масловъ, С. 1910.—Бібліографическія замѣтки о нѣкоторыхъ церковно-славянскихъ старопечатныхъ изданіяхъ.—«Русскій Филологическій Вѣстникъ», Варшава, Томъ LXIV, № 3—4, стор. 353—366.

Зміст: I. Гравированные листки Кіево-Печерской типографіи; II. «Выкладъ на Отче нашъ» Іоанна Златоустаго. Кутейнскій мон. 1636.

= Масловъ, С. II. 1910.—Бібліографическія замѣтки о нѣкоторыхъ церковно-славянскихъ старопечатныхъ изданіяхъ.—Варшава. Типографія Варшавскаго Учебнаго Округа. (25 × 17). [2] + (353—366) стор. [116 пр.]³.

Оттискъ изъ «Русск. Филологич. Вѣстника».

= Масловъ, С. II. 1910.—Еще четыре проповѣди Георгія Конискаго. Къ печати приготовилъ С. II. Масловъ.—Кіевъ. Типографія Т. Г. Мейнандера. (27 × 19). [2] + XIV + 66 стор. [Оттиснуто 35 экземпляровъ]¹.

[Изъ XXII кн. „Чтеній въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца“] ¹.

Рец.: 1) М. В. [озняк] ³. «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка», Л., т. CXI (1912, кн. V), стор. 206—207.

Див. № 19.

14. Масловъ, С. 1910.—Обзоръ рукописей бібліотеки Императорскаго Университета св. Владиміра.—«Университетскія Извѣстія», К., № 5, Прибавленія, стор. 1—42+[4].

= Масловъ, С. Н. 1910.—Обзоръ рукописей Библіотеки Императорскаго Университета Св. Владиміра.—Кіевъ Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Акц. О-ва печ. и изд. дѣла Н. Т. Корчакъ-Новицкаго. Мериновская улица, д. № 6. (26×17). [2]+42+[4] стор.

[Оттискъ изъ Университетскихъ Извѣстій] ¹.

Рец.: 1) Е. О. Карскій. «Русскій Филолог. Вѣстникъ», 1910, № 2, стор. 421; 2) В. Н. Перетцъ. Новые труды по источниковѣдѣнію... Вторая серія. XV—XXV. К., 1910, стор. 9—12; 3) О. Назаріѣв. «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка», Л., т. CX, (1912, кн. IV), стор. 226—227.

15. Масловъ, С. Н. 1910.—Отрывокъ Христінопольскаго Апостола, принадлежащій бібліотекѣ Университета св. Владиміра.—«Извѣстія Отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ», Санктпетербургъ, Тома XV-го книжка 4-я, стор. 229—269.

Відбитку див. 1911 р.

16. Масловъ, С. Н. 1910.—«Слова постническія» Исаака Сиріина [по рукоп., принадл. библ. Университета Св. Владиміра] ¹.—«Университетскія Извѣстія», К., № 11, Прибавленія, стор. 1—16.

Див. № 23.

17. Перетцъ, В. Н. Проф. 1910.—Отчетъ объ экскурсіи Семинарія Русской Филологіи въ С.-Петербургъ 20 февраля—6 марта 1910 года.—Кіевъ. Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Акц. Общ. Н. Т. Корчакъ-Новицкаго, Мериновская, № 6. (25×17). [2]+14+[2] стор.

[Оттискъ изъ Университетскихъ Извѣстій] ¹.

Стор. 3—5: О бібліографическихъ наблюденіяхъ профессорскаго стипендіата С. Н. Маслова.

18. Перетцъ, В. Н. Проф. 1910.—Отчетъ объ экскурсіи Семинарія Русской Филологіи въ Полтаву и Екатеринославъ 1-9 іюня 1910 года.—Кіевъ. Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Акц. О-ва печ. и изд. дѣла Н. Т. Корчакъ-Новицкаго. Мериновская ул., д. № 6. (25×17). [4]+100 стор. 60 коп.

[Оттискъ изъ Университетскихъ Извѣстій] ¹.

Стор. 6—9: [Отчетъ о занятіяхъ во время экскурсіи С. Н. Маслова] ²; стор. 49—51: Приложение II. Каталогъ старопечатныхъ цер-

ковно-слав. и польскихъ книгъ [Полтавскаго Музея Е. Н. Скаржинской. Составленъ С. П. Масловымъ съ Е. Л. Невѣровой]².

1911

19. Масловъ, С. 1911. — Еще четыре проповѣди Георгія Конисскаго. — «Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцать вторая, Выпускъ I—II, Издана подъ редакціею Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ III, Матеріалы, стор. I—XIV+1—66.

Відбитку див. 1910 р.

20. [Масловъ, С. П.]³ 1911. — Кіевское книгопечатаніе. Историческая справка. — «Каталогъ Выставки ученическихъ работъ Кіевской Художественно-Ремесленной Учебной Мастерской Печатнаго дѣла», К., стор. 7—10.

20-а. [Масловъ, С. П.]³ 1911. — Кіевское книгопечатаніе. Историческая справка. — «Отчетъ Художественно-Ремесленной Учеб. Мастерской Печатнаго Дѣла въ г. Кіевѣ. 1910—1911 учеб. г.» К., Каталогъ Выставки ученическихъ работъ Художественно-Ремесленной Учебной Мастерской Печатнаго Дѣла, стор. 5—8.

Передрук. Див. № 20.

21. Масловъ, С. П. 1911. — Къ исторіи западно-русскихъ типографій XVII вѣка. — «Труды четырнадцатаго Археологическаго Съѣзда въ Черниговѣ. 1909». Подъ редакціей графини Уваровой. Томъ III, Москва, стор. 371—376.

= Масловъ, С. П. 1911. — Къ исторіи западно-русскихъ типографій XVII вѣка. — Москва. [Типографія О-ва распр. полезн. книгъ. Преемникъ В. П. Вороновъ. Моховая, д. кн. Гагарина]¹. (35 × 26), 8 стор. [52 пр.]³.

[Отдѣльные оттиски изъ «Трудовъ XIV Археол. Съѣзда», т. III]¹.
Без обг.

= Масловъ, С. П. 1911. — Отрывокъ Христинопольскаго Апостола, принадлежащій Библіотекѣ Университета Св. Владиміра. Изъ филологическаго семинарія В. Н. Перетца. — С.-Петербургъ. Типографія Императорской Академіи Наукъ. Вас. Остр., 9 лин., № 12. (25 × 17). [2]+42+[1] вкл. арк. табл. [49 пр.]³.

[Отдѣльный оттискъ изъ Извѣстій Отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ, т. XV (1910 г.), кн. 4-я]¹.

Див. № 15.

22. М. [асловъ]³, С. 1911. — Портретъ Р. И. Лукомскаго, писанный Т. Г. Шевченкомъ. — «Искусство. Живопись. Графика. Художественная печать», К., № 3, стор. 109 і 145.

= М. [асловъ]³, С. 1911. — Портретъ Р. И. Лукомскаго, писанный Т. Г. Шевченкомъ. — Кіевъ. Тип. «С. В. Кульженко». (29 × 23) [4] стор. [117 пр.]³.

[Відбитка з «Искусство. Живопись. Графика. Художественная печать», № 3 за 1911 р.]³.

Без обг.

1912

23. Масловъ, С. И. 1912.—«Слова постническія» Исаака Сирина по рукописи, принадлежащей библиотекѣ Университета св. Владиміра.—«Университетскія Извѣстія», К., № 3, Прибавленія, стор. I—XXXVIII. +[4] + (17—28)+[1] вкл. арк. іл.

Див. № 16.

= Масловъ, С. И. 1912.—Новый списокъ «Словъ постническихъ» Исаака Сирина древнѣйшей славянской редакціи.—Кіевъ. Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Акц. О-ва печ. и изд. дѣла Н. Т. Корчакъ-Новицкаго. Меринговская, 6. (27×18) XLII+[4]+28 стор.+[1] вкл. арк. іл. [226 пр., з них 25 на вел. пап.]³.

[Оттискъ изъ «Университетскихъ Извѣстій» за 1910 и 1912 гг.]¹.

Рец.: 1) [. . . . «Записки Наукового Товариства ім. Шевченка», Л., т. СІХ (1912, кн. 3), стор. 199; 2) А. Я. [ц и м и р с к і й]³. «Историческій Вѣстникъ», Спб., 1912, № 12, стор. 1263—1264.

24. Перетцъ, В. Н. Проф. 1912.—Отчетъ объ экскурсіи Семинарія Русской Филологіи въ С.-Петербургъ 13—28 февраля 1911 года.—Кіевъ. Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Акц. О-ва печ. и изд. дѣла Н. Т. Корчакъ-Новицкаго, Меринговская улица, д. № 6. (25×18). IV+172 стор.

[Оттискъ изъ «Университетскихъ Извѣстій» за 1912 г.]¹.

Стор. 8—9: III. Засѣданіе въ Императорскомъ Обществѣ Любителей Древней Письменности [С. И. Масловъ доложилъ о новомъ списокѣ «Словъ постническихъ» пр. Исаака Сирина древнѣйшей славянской редакціи]²; стор. 25—27: IV. Отчетъ о занятіяхъ членовъ Семинарія. [О работахъ С. И. Маслова по изученію біографіи и различныхъ редакцій «Словъ постническихъ» пр. Исаака Сирина]².

1913

20-в. [Масловъ, С. И.]³. 1913.—Историческая справка.—«Каталогъ Отдѣла Печатнаго и Писчебумажнаго дѣла Всероссийской Выставки въ Кіевѣ 1913 г.», К., стор. 5—8.

Передрук з доповн. № 20-го

1914

25. Масловъ, С. 1914. Библиотека Стефана Яворскаго.—«Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцать четвертая, Выпускъ II, Издана подъ редакціею Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ II, Сообщенія и изслѣдованія, стор. 99—162+[4] вкл. арк. іл.

26. Масловъ, С. 1914.—Документы, относящіеся къ судьбѣ библиотеки Стефана Яворскаго.—«Чтенія въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца», К., Книга двадцать четвертая, Выпускъ II, Издана подъ редакціею Ю. А. Кулаковскаго и А. М. Лободы, Отдѣлъ III, Матеріалы, стор. 17—102.

— Масловъ, С. И. 1914.—Библиотека Стефана Яворскаго.—Кіевъ. Типографія М. Т. Мейнандера, Пушkinsкая 20. (27×18). [2]+466+LXXXVIII стор.+[4] вкл. арк. іл. [Оттиснуто 160 экземпляровъ]¹, [з них на мѣлов. пап. 13, на вел. 32 і на кольор. 15]³.

[Изъ „Чтеніи въ Историческомъ Обществѣ Нестора-лѣтописца“, кн. XXIV, вып. 2]¹.

Рец.: 1) [. . . . «Русскій Архивъ», 1915, № 2; 2) Н. Гудзій. «Русскій Библіофилъ», Пгр., 1915, № 2, ст. 88—90; 3) С. Шевченко. «Русскій Филологическій Вѣстникъ», Варшава, 1915, № 2, стор. 427—430; 4) В. Перетцъ. Новые труды по источниковѣднію др. русской литературы и палеографіи. IX—XIV.—«Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія», Петроградъ, 1917, № 1, отд. 4, стор. 10—15.

27. Масловъ, С. И. 1914.—Грамота Стефана Яворскаго Нѣжинскому Благовѣщенскому монастырю 1717 г.—«Искусство въ Южной Россіи. Графика. Живопись. Художественная промышленность», К., № 5—6, стор. 203—215+[2] вкл. арк. іл.

— Масловъ, С. И. 1914.—Грамота Стефана Яворскаго Нѣжинскому Благовѣщенскому монастырю 1717 г.—Кіевъ. Типографія Худож.-Ремесл. Мастерской-Школы Печатнаго Дѣла. (33×27). 16 стор.+[2] вкл. арк. іл. [Оттиснуто 100 экземпляровъ]¹.

[Изъ журнала «Искусство въ Южной Россіи», 1914 г., № 5—6]¹.
Додано текст грамоти.

Рец.: 1) М[икол]³—а Г[удзій]³. «Україна», К., 1914, № 4, стор. 105—106; 2) Г. И. [льинскій]³. «Библіографическая Лѣтопись», [Петроградъ]³, II, 1915, стор. 16—17.

28. Масловъ, С. И. Пр.-доц. 1914.—Лекціи по Исторіи Русскаго языка, читанныя на Кіевскихъ Высшихъ Женскихъ Курсахъ въ весеннемъ семестрѣ 1913—14 уч. г. Приложение: Хрестоматія по Исторіи Русскаго языка.—Кіевъ. Типо-Литографія «Трудъ» М. В. Ельника, Караваевская 4. (28×18). [2]+209+VI+[1]+35+IV стор. [250 пр.]³. 2 р. 25 к.

Литографовано.

1915

29. Масловъ, С. И. 1915.—Къ исторіи русскаго театра 1820-хъ гг. Письмо В. А. Каратыгина къ П. А. Катенину. Сообщилъ С. И. Масловъ.—«Русскій Библіофилъ», [Петроградъ]¹, № 4, стор. 68—73+[1] вкл. арк. іл.

— Масловъ, С. И. 1915.—Къ исторіи русскаго театра 1820-хъ гг. Письмо В. А. Каратыгина къ П. А. Катенину. Сообщилъ С. И. Ма¹

словъ.—Петроградъ. [Отпечатано въ типографіи—Сиріусъ—Петроградъ. Рыночная, 10]¹. (26 × 18). [2] + 6 + [2] стор. + [1] вкл. арк. іл. [15 пр.]³.

[Отдѣльный оттискъ изъ журнала «Русскій Библіофилъ», апрѣль, 1915 г.]¹.

Без тит. стор.

1918

30. Масловъ, Серг. 1918.—Критико-библіографическій обзоръ новѣйшихъ трудовъ по славяно-русской бібліографіи и палеографіи. I. [Свящ. І. М. Смирновъ. Указатель Описаній славянскихъ и русскихъ рукописей отечественныхъ и заграничныхъ книгохранилищъ. Сергіевъ Посадъ. 1916. 8^о. 46 стр. Цѣна 65 коп.]².—«Университетскія Извѣстія», К., № 1—2, Критика и бібліографія, стор. 1—18.

= Масловъ, С. П. 1918.—Критико-библіографическій обзоръ новѣйшихъ трудовъ по славяно-русской бібліографіи и палеографіи. I.—Кіевъ. Типографія Университета Св. Владиміра Акц. Общ. печати, и издат. дѣла Н. Т. Корчакъ-Новицкаго, Меринговская, 6. (26 × 17). [2] + 18 стор. [224 пр., з них 25 на вел. пап.]³.

[Печатано по опредѣленію Совѣта Университета Св. Владиміра. Оттискъ изъ Университетскихъ Извѣстій за 1917 [?] г.]¹.

1919

= [Масловъ, С. 1919]¹.—Изъ наблюденій надъ старонечатыми церковно-славянскими изданіями.—[С.-Петербургъ]³. [Типографія Россійской Академіи Наукъ (Вас. Остр., 9 лин., № 12)]¹. (25 × 16). 8 стор. [10 пр.]³.

[Отдѣльный оттискъ изъ «Сборника въ честь Вс. Изм. Срезневскаго»]¹.

Без обг. та тит. стор.

Див. № 33.

1923

31. Каманін, Іван.—Вітвицька, Олександра. 1923.—Водні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).—Київ. Друкарня Всеукраїнської Академії Наук. (31 × 24). [2] + 030 + 144 стор. 1.000 пр.

Збірник Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук. № 11.

Передмова С. І. Маслова.

Рец.: 1) М. Г. «Червоний Шлях», Х., 1923, № 8, стор. 320—321; 2) Проф. В. Данилевич. «Україна», К., 1924, кн. 1—2, стор. 188—189; 3) І. Крип'якевич. «Стара Україна», Л., 1925, VI, стор. 115; 4) А. Гераклитов. «Книга и Культура», Саратов, 1926, стор. 8—13 (Літогр.).

32. Маслов, Сергій. 1924.—Друкарство на Україні в XVI—XVIII ст.—«Бібліологічні Вісти», К., ч. 1—3, стор. 31—67 + [2] вкл. арк. іл.

Рец.: 1) О. Гермайзе. «Україна», К., 1924, кн. I—II, стор. 189—190; 2) Проф. І. Огієнко. «Стара Україна», Л., 1924, XII, стор. 192—193; 3) Ярослав Гординский. «Стара Україна», Л., 1925, кн. XI, стор. 163—169; 4) Проф. А. Некрасов. «Гравюра и Книга», М., 1925, № 3—5 (6—8), стор. 53—58; 5) Проф. Ів. Огієнко. Історія українського друкарства, том I, Л., 1925, стор. 382—383; 6) Ф. К. «Студенський Вісник», Прага, 1925, ч. 6, стор. 41.

— Маслов, С. 1924.—Друкарство на Україні в XVI—XVIII ст.—Київ. [Держ. Трест «Київ-Друк», 2-га друкарня, Пушкін., 4]¹. (27 × 17). 40 стор. 250 пр. (Український Науковий Інститут Книгознавства).

[Відбитка з «Бібліологічних Вістей», 1924 р. Ч. 1—3]¹.

33. Маслов, С. 1924.—Изъ наблюдений надъ старопечатными церковно-славянскими изданиями. — «Историко-Литературный Сборникъ. Посвящается Всеволоду Измаиловичу Срезневскому (1891—1916 гг.)», Ленинград, стор. 159—165.

Рец.: 1) Д. Дорошенко. «Стара Україна», Л., 1925, XI—XII, стор. 208—209. 2) А. І. Шлюбскі. Беларусь у російських наукових виданнях 1924 году.—«Крывіч», Ковно, 1925 г. № 9 (1), стор. 115—116.

Відбитку див. 1919 р.

1925

— Маслов, С. 1925.—Етюди з історії стародруків. I—VIII.—Київ. [Держтрест «Київ-Друк» 2-га друк., Пушкінська, 4]¹. (26 × 18). 80 + [4 стор. [310 пр.]². (Український Науковий Інститут Книгознавства).

[Відбитка з «Трудів Українського Наукового Інституту Книгознавства» том I]¹.

Див. № 37.

34. Маслов, С. І. проф. 1925, Березень року...—Каталог ювілейної виставки українського друкарства. Склад проф. С. І. Маслов.—Київ. [Державне Видавництво України, 3 Київської друкарні Державного Видавництва України (ВУАН)]¹. (26 × 17). 44 + [6] стор. 500 пр. + [10 на велен. пап.]³. (Український Науковий Інститут Книгознавства).

35. Маслов, С. І. Проф. 1925. — Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVIII вв.—«Бібліологічні Вісти», К., № 1—2 (8—9), стор. 36—39.

Рец.: 1) [. . . . «Библиотечное Обозрение», Ленинград, 1926, Книга первая—вторая, стор. 196—201.

= [Маслов, С. І. Проф. 1925]¹. — Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVIII вв.—[Київ. Друкарня П. - З. з. ім. Леніна. Київ, Золотоворотська 11]¹. (26 × 18). 4 стор. 150 пр.+ [16 на вел. пап]³.

[Відбитка з «Бібліологічних Вістей» ч. 1—2 за 1925 рік]¹.

Без обг. та тит. стор.

36. Маслов, С. І. 1925. — Українська друкована книга XVI—XVIII вв. — [Київ]¹. Державне Видавництво України. [З Друкарні-Літографії Державного Видавництва України — УАН]¹. (18 × 13). 76 + [4] стор. 3.000 пр.+ [12 на вел. пап.]³. 55 коп. (Український Науковий Інститут Книгознавства. Науково-популярна Бібліотека Книгознавства за редакцією Ю. О. Меженка. Вип. 4).

Рец.: 1) Ант. Козаченко. «Культура і Побут», Х., 1925, № 42; 2) В. Барвінок. «Записки Історично-Філологічного Відділу Укр. Академії Наук», К., 1926, кн. VII—VIII, стор. 519—520; 3) Н. Пакуль. «Шлях Освіти», Х., 1926, № 8—9 (52—53), стор. 298.

1926

37. Маслов, С. 1926. — Етюди з історії українських стародруків. — «Українська книга XVI — XVII — XVIII ст.». (Труди Українського Наукового Інституту Книгознавства, Том I, К., стор. 77—152.

Зміст: I. До історії видання «Ключа Разумѣнія» Іоанікія Галатовського 1659 р.; II. «Żywoty Świętych» Лазаря Барановича. К. 1670; III. Рамка на титульному аркуші «Трубъ словесъ проповѣдныхъ» Лазаря Барановича. К. 1674; IV. Правдиве та підроблене видання «Руна Орошеннаго». Чернігів 1702; V. «Зерцало от писанія Божественнаго». Чернігів, 1705, F⁰, з присвятою гетьманові Мазепі; VI. «Зерцало от писанія Божественнаго». Чернігів, 1705, 4⁰, з присвятою Василю Кочубеєві; VII. Арабська Євангелія, видана коштом Мазепи в Алепо 1708 р.; VIII. Курсивний шрифт почаївських видань з другої половини XVIII ст.

Відбитку див. 1925 р.

38. М. [аслов]³, С. 1926. — [Замітка про працю Іоанита Павлика «Образцы шрифта и филигрanei»]². — «Бібліологічні Вісті», К., № 4 (13), стор. 114.

39. Masslow, S. J. 1926. — Ukrainische Druckkunst des 16. bis 18. Jahrhunderts. Mit Tafeln 2 bis 6. Von S. J. Masslow. Kiew. — «Gutenberg-Jahrbuch», herausgegeben von Ruppel, Mainz, стр. 65—76 + Tafeln 2—6

= Masslow, Sergius Professor. 1926. — Ukrainische Druckkunst des 16. bis 18. Jahrhunderts. Von Professor Sergius Masslow. Vorsitzender der Kommission für Buchgeschichte an dem Ukrainischen Wissenschaftlichen Institut für Buchkunde in Kiew. — Mainz. (28 × 21). 14 + [2] стор. + 5 вкл. арк. іл. [205 пр.]³. (Ukrainisches Wissenschaftliches Institut für Buchkunde).

Sonderabzug aus dem Gutenberg-Jahrbuch. Mainz, 1926.

Рец.: 1) К—ч, І. «Записки Чина св. Василя Великого». Жовква, 1927, т. II, Вип. 3—4, стор. 465.

40. [. . . . 1926. — Українська книга XVI—XVII—XVIII ст. [За редакцією проф. М. О. Макаренка і проф. С. І. Маслова]¹. — [Київ]¹. Державне Видавництво України. [1-ша фото-літо-друкарня]¹. (27 × 18). XVI + 434 + [2] стор. 2.000 пр. + [Сто пронумерованих примірників друковано на кращому папері]¹. 5 карб. (Труди Українського Наукового Інституту Книгознавства, Том I).

1927

41. Маслов, С. І. 1927. — Всенародня Бібліотека України та стародруки. — «Бібліотечний Збірник», К., ч. 2: На науково-бібліотечному фронті УСРР, стор. 74—77.

= Маслов, С. І. 1927. — Всенародня Бібліотека України та стародруки. — [Київ, Друкарня Державного Видавництва України — УАН]. (27 × 18). 4 стор. [140 пр.]³.

[Відбитка з «Бібліотечного Збірника» ч. 2]³.

Без обг. та тит. стор.

Рец.: 1) А н т. К о з а ч е н к о. «Культура і Побут», Х., 1927, № 37 стор. 6.

*42. Маслов, С. 1927. — До питання про літературну спадщину С. В. Лукомського. — «Збірник на честь акад. М. С. Грушевського», К. (Друкується).

*43. Маслов, С. І. проф. 1927. — Етюди з історії стародруків. IX—X. — «Збірник на честь акад. Д. І. Багалія», К., стор. 698—719.

Зміст: IX. «Pias Oratoria» Лаврентія Кривоновича. Чернівці 1698; X. Primitiae Philosophicae, hoc est Conclusiones ex proeegomenis in universam philosophiam et proesmialibus logicae» Василя Лашевського. К. 1732.

= Маслов, С. І. 1927. — Етюди з історії стародруків. IX—X. — Київ. [3 друкарні Української Академії Наук]¹. (27 × 18). 24 + [2] стор. 130 пр. [з них 25 на кращ. пап.]³. (Українська Академія Наук).

[Відбитка з «Збірника на честь акад. Д. І. Багалія»]³.

*44. Маслов, С. 1927. — К истории изданий киевского «Синопсиса». — «Сборник статей, посвященных акад. А. И. Соболевскому», Ленинград. (Друкується).

45. Маслов, С. 1927. — Нові роботи з історії українського друкарства. — «Бібліологічні Вісті», К., № 2, стор. 97—101.

Рецензії на праці І. Свенціцького «Початки книгопечатання на землях України», Жовква, 1924 р. та проф. Ів. Огієнка «Історія українського друкарства». Том I. Львів, 1925.

45. Маслов, С. І. 1927. — Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII в. в. — «Бібліотечний Збірник», К., ч. 3: Бібліографія на Україні, стор. 60—64.

= Маслов, С. І. 1927.—Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII в.в. — Київ. З друкарні П.-З. з. ім. Леніна. (27 × 18). 8 стор. 25 пр. (Всенародня Бібліотека України при Українській Академії Наук).

[Відбитка з «Бібліотечного Збірника», ч. 3]¹.

II. НЕДРУКОВАНІ

1. Етнографические материалы, собранные въ 1900—1905 гг. I—III. (I. Матеріали для словаря украинскаго языка.—II. Бытовые пѣсни.—III. Лирички и кобзари).

2. Кирилъ Транквилюиъ-Ставровецкій и его литературная дѣятельность. Опытъ историко-литературной монографіи.

3. Памяти П. И. Житецкаго. [Доповідь в Историчному Товаристві Нестора-літописця 13 Березня 1911 р.].

4. Историческая справка о возникновеніи и дѣятельности Общества Нестора—лѣтописца. [Доповідь на засіданні Товариства 29 листопаду р. 1915 в Саратові].

5. Отчетъ о составѣ и дѣятельности Историческаго Общества Нестора-лѣтописца съ 27 Октября 1914 по 27 Октября 1915 г.

6. Теж, съ 27 Октября 1915 по 27 Октября 1916 г.

7. Теж, съ 27 Октября 1916 по 27 Октября 1917 г.

8. Теж, съ 27 Октября 1919 по 27 Октября 1921 г.

9. Дѣятельность Историческаго Общества Нестора-лѣтописца за первые 50 лѣтъ его существованія (1873—14 Января—1923 г.).

10. Рецензія на сочиненіе С. А. Щегловой: «Богогласникъ», К., 1918.

11. Рецензія на сочиненіе Ник. Вержбицкаго: «О книге. История письменности всех стран и веков». Пермь, 1920.

12. Труды С. Т. Голубева по истории литературы Юго-Западной Руси XVI—XVII вв. и южно-русской библиографии. [Доповідь в Товаристві Нестора-літописця 14/27 листопаду 1921 р.].

13. Труды П. М. Каманина по южно-русской палеографии [Доповідь в Товаристві Нестора-літописця 9/22 січня 1922 р.].

14. Гетман Петр Конашевич-Сагайдачный в народной песне и виршах. [Доповідь в Товаристві Нестора-літописця 10/23 квітня 1922 р.].

15. Митрополит Стефан Яворский и его библиотека. К двухстолетию со дня смерти (1722—27 ноября—1922).

16. Очередные задачи работы в киевских книгохранилищах. [Доповідь в Науково-Дослідчій Катедрі Мовознавства 9/22 вересня 1923 р.].

17. „Опытъ русской исторіографіи“ В. С. Иконникова. [Доповідь в Товаристві Нестора-літописця 3/16 грудня 1923 р.].

18. К вопросу об изучении старопечатных изданий. [Доповідь в Науково-Дослідчій Катедрі Мовознавства 13/26 серпня 1924 р.].

19. Российская Академия Наук. 1725—1925 г.г. [Доповідь в Товаристві Нестора-літописця 14/27 вересня 1925 р.].

20. Литературная деятельность декабристов. [Доповідь на «Вечері, присвяченому спомину декабристів» в клубі Київського ІНО 2/15 січня 1926 р.].

21. Етюди з історії стародруків. XI—XII. (XI. „Синопись“. К. 1680.—XII. Каталоги київо-печерських та почаївських видань XVIII в.).

22. Досліди та матеріали з історії української літератури XVII—XVIII ст.

23. Звуковые и формальные особенности говора Прилукского уезда Полтавской губ.

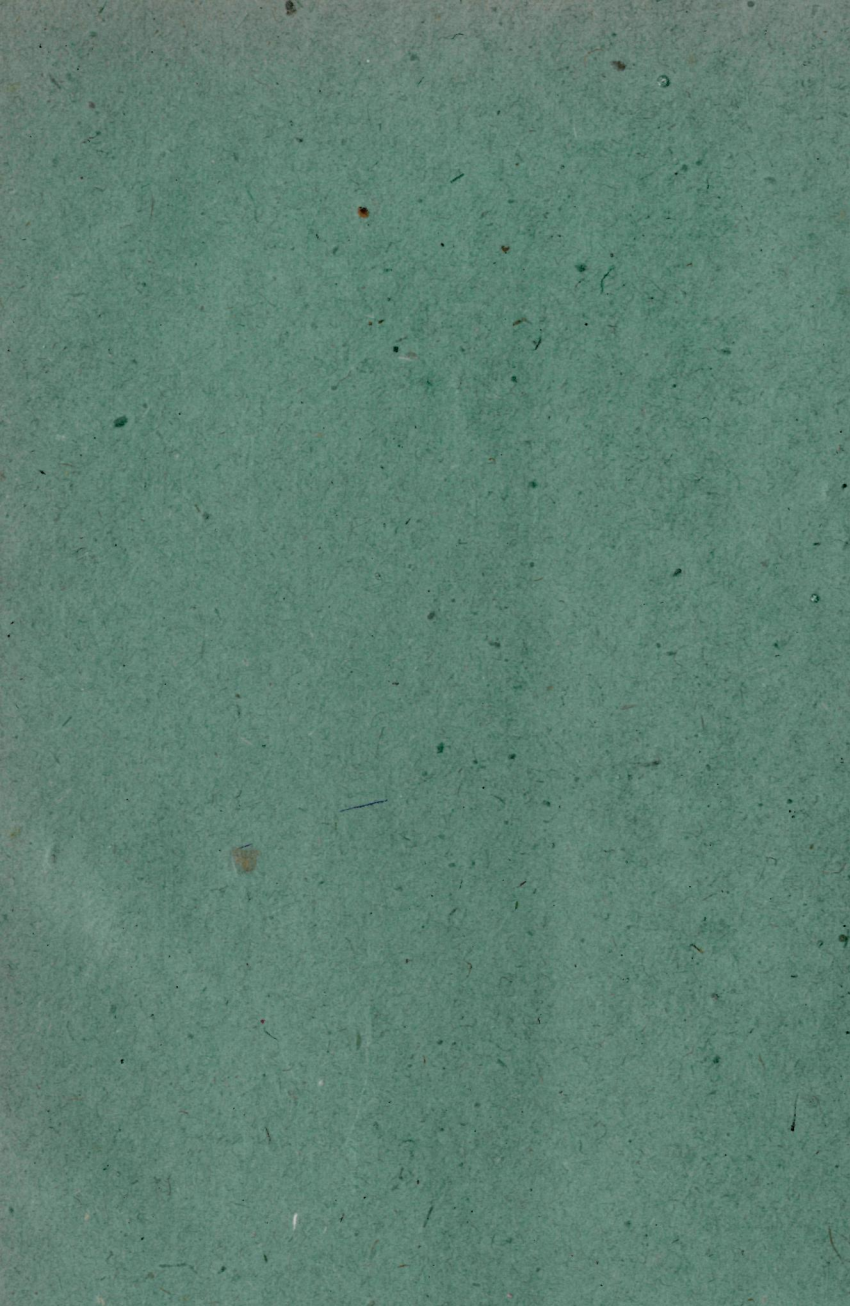

З М І С Т

1. М. Іванченко. С. І. Маслов—біографічні дані. 5—16
2. Акад. В. Перетц. Нарис наукової діяльності проф.
С. І. Маслова. 17—34
3. Яр. Стешенко. Реєстр праць С. І. Маслова 35—49

1950

E 5395

0-15

E5.395 p

67 $\frac{9196}{M316}$

CE
M.
112

112

112